

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Факультет іноземних мов
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

*Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2019 р.*



Харків – 2019

НЕПАД – НАДІЇ АФРИКАНЦІВ НА КРАЩЕ МАЙБУТНЄ

Беззубенко Аліна Володимирівна, кандидат історичних наук,

доцент кафедри всесвітньої історії

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Африканський континент на сьогодні, безумовно, перестає бути периферією світової політики. Він володіє великими можливостями для всебічного розкриття свого потенціалу, для перетворення у зону успішного і взаємовигідного міжнародного партнерства. Африканські країни входять до ООН, мають своїх представників у Раді Безпеки, беруть участь у проведенні авторитетних міжнародних форумів. Африка є своєрідною «світовою скарбницею», володіючи значними запасами мінеральних ресурсів. На її території знаходяться родовища практично усіх рідкоземельних металів.

Однак, не дивлячись на ці позитивні моменти, специфіка Африканського континенту багато в чому визначається його регіональним розвитком. Здобувши незалежність, африканські країни опинилися перед купою нових для них серйозних проблем, пов'язаних із розвитком національного суверенітету, очевидною економічною відсталістю, нестабільністю політичних процесів, високою соціальною конфліктністю тощо. На жаль, у значній частині африканських держав ці тенденції продовжують негативно впливати на потенціал їхнього розвитку. Африка – один із найбільш щедро обдарованих ресурсами регіонів світу – залишається найбіднішим континентом. Наприклад, на 2002 р. бл. 340 млн. африканських жителів жили на 1 долар США на день. Спостерігався високий рівень дитячої смертності (до 5 років). Середня тривалість життя сягала всього лише 54 роки. Тільки 58% населення мали доступ до чистої питної води. Рівень безграмотності серед дорослого населення (старше 15 років) сягав 41% [7].

Такому зuboжінню Африканського континенту сприяли колоніальний спадок, «холодна війна», світові економічні процеси та непродумана політика африканських країн. Протягом століть Африка була інтегрована у світову економіку в основному як країна-постачальник дешевої робочої сили та сировини.

Відомими «рецептом» подолання тяжкого становища для африканських країн стало розуміння необхідності і прагнення до інтеграційної співпраці. Спочатку допомогу Африці надавали міжнародні фінансові інститути – Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Логіка розвитку африканських країн завжди визначалась їхньою участю у міжнародних організаціях з метою отримання від них кредитів та допомоги. Однак наприкінці 1990-х рр. міжнародні організації були змушені визнати провал монетаристської моделі розвитку, що ними нав'язувалась африканським країнам. Кредити

завели континент у борговий тупик. Не дивлячись на отримання більше 170 млрд. дол. в якості допомоги, економіка більшості держав Африки продовжувала деградувати [9, с. 365]. На жаль, 20 років структурної адаптації привели не до реальних позитивних економічних змін, а до посилення сировинного характеру африканської економіки, економічної стагнації та зростанню рівня бідності.

У цілому, інтеграційні тенденції на Африканському континенті розпочались з 1960-х рр. Велику роль у цьому плані відіграла Організація Африканської Єдності (ОАЄ), створена у 1963 р. з метою формування загальноафриканського союзу в рамках політики «опори на власні сили» і політики імпортозаміщення [6, с. 35].

1980 – 1990-ті рр. характеризуються новим етапом інтеграційних процесів на континенті. У ці роки було створено нові об'єднання: Конференція з координації розвитку Півдня Африки (САДКК, 1980 р.; з 1992 р. Співтовариство розвитку Півдня Африки), Зона преференційної торгівлі країн Східної і Південної Африки (1982 р., з 1993 р. Економічне співтовариство країн Східної та Південної Африки, КОМЕСА), Міжурядова організація з боротьби із засухою і розвитку (1986 р., з 1996 р. Міжурядовий орган з розвитку Східної Африки, ІГАД), Союз арабського Магрибу (1989 р.) тощо.

У 1991 р. було підписано договір Абуджа про формування Африканської Економічної Спільноти (АЕС). У липні 2000 р. на саміті Організації Африканської Єдності (ОАЄ) в Того було прийнято Акт про заснування Африканського Союзу (АС), організаційну структуру якого було скопійовано з інтеграційних механізмів Європейського Союзу (ЄС). Африканський Союз офіційно розпочав діяти з 9 липня 2002 р.; штаб-квартира знаходиться у м. Аддис-Абеба. Головна мета діяльності АС полягає у досягненні африканськими країнами політичної і соціально-економічної інтеграції до 2030 р. на базі восьми провідних об'єднань, в яких була досягнута різна форма інтеграції (від зони преференційної торгівлі до спільного ринку), у розв'язанні проблем постійних війн, конфліктів, бідності на континенті.

У 2000-х рр. надії африканців на краще майбутнє багато в чому пов'язувались із реалізацією економічної програми НЕПАД – «Нове партнерство для розвитку Африки». Програма представляє собою перейменовану і оновлену у жовтні 2001 р. редакцію прийнятої у липні 2001 р. Асамблеєю голів держав та урядів країн-членів ОАЄ в Лусаці «Нової африканської ініціативи». «Нова африканська ініціатива» виникла в результаті об'єднання 2-х програм розвитку – «Плану Омега», що був ініційований президентом Сенегалу А. Вадом, і «Програми африканського відродження», яку висунули ПАР, Алжир та Нігерія, підтримали Франція з Бельгією.

Відзначимо, що програма «Нове партнерство для розвитку Африки» була розроблена безпосередньо самими африканцями. Як зазначав Постійний представник Південної Африки при ООН у 2002 р. Думісані Ш. Кумало, «НЕПАД спрямована на те, щоб, спираючись на досягнення минулого і враховуючи гіркий досвід, сформувати систему партнерських відносин, яка б не тільки заслужила довіру, але була б і дієвою... Тому африканці повинні перестати надіятися на допомогу з боку і повинні самі стати архітекторами свого стійкого розвитку» [7].

Основна мета НЕПАД – створення інтегрованої, процвітаючої і мирної Африки, що представлятиме динамічну силу на міжнародній арені. Для реалізації даної мети були визначені наступні завдання: 1) досягнути темпів приросту ВВП на рівні не менше 7% до 2015 р. (для цього потрібні щорічні інвестиції у 22 млрд. дол., у т.ч. 40% на транспорт, 25% на енергетику і 15% на телекомунікації) [10, р. 95]; 2) розвивати людський капітал (навички, молодь, зайнятість і розширення прав та можливостей жінок); 3) сприяти розвитку сільського господарства; 4) залучати зарубіжні інвестиції та спростити доступ на ринки товарів; 5) сприяти регіональній інтеграції, розвитку інфраструктури (енергетика, вода, ІКТ, транспорт) та торгівлі; 6) удосконалювати сферу управління природними ресурсами, продовольча безпека [11].

У 2002 р. Секретаріат НЕПАД отримав тимчасовий (3 роки) статус відділення АС, а у подальшому був перейменований в Агентство з планування і координації в рамках Африканського Союзу на правах технічного органу. За задумами творців НЕПАД, програма мала стати могутнім африканським мозковим центром з питань економічного розвитку континенту.

Однак лише у 2009 р. було прийнято програму з реалізації НЕПАД – Інтеграційна програма мінімум. Основні проекти були націлені на викорінення бідності, підтримку сталого розвитку, інтеграцію Африки у світову економіку, захист прав жінок тощо. Реалізуються проекти у сфері сільського господарства і продовольчої безпеки, з проблем зміни клімату і управління національними природними ресурсами, регіональної інтеграції і інфраструктури, економічного і корпоративного управління, створення нових економічних можливостей тощо. Для цих цілей було прийнято Африканський план дій (2010 – 2015 рр.), Програму інфраструктурного розвитку Африки до 2040 р. (вартістю 360 млрд. дол.), Комплексну програму розвитку сільського господарства, План дій з науки і технологій, Другу декаду освіти [6, с. 39].

Зокрема, Програма інфраструктурного розвитку Африки до 2040 р. націлена на будівництво і модернізацію інфраструктури в енергетичній сфері, ІКТ, транспорту і водопостачання. Включає 29 проектів. В енергетичній сфері реалізуються проекти з будівництва енергомереж Кенія – Ефіопія, Замбія – Танзанія – Кенія; у сфері транспорту – будівництво

високошвидкісної магістралі в Магрибі, мосту через річку в Гамбії; у сфері трансприкордонного водопостачання – проекти в басейнах річок Сенегал, Ніл і Нігер тощо [6, с. 39].

Результати діяльності Африканського Союзу і реалізації програми НЕПАД зафіксовані на офіційному сайті. Чого вдалося досягти? По-перше, збільшено державні витрати на сільське господарство у середньому на 7% на рік, 47 африканських країн підписали CAADP Compact. По-друге, посилено регіональну інтеграцію через будівництво 16 066 км доріг і 3506 км ліній електромереж через континент. По-третє, розроблено перший Типовий закон АС щодо регулювання медичної продукції (адаптований та впроваджений 12 африканськими країнами з 2017 р. для покращення доступу до безпечних та високоякісних ліків). По-четверте, визначено 85 млн. га землі, що потребує відновлення (до 2030 р. планується відновити 100 млн. га такої землі). По-п'яте, покращено доступ і швидкість мережі Інтернет серед 17 країн континенту. По-шосте, 530 тис. осіб (в основному жінки та молодь) отримали можливість здобути професійну освіту. По-сьоме, створено 112 900 прямих робочих місць і 49 400 непрямих робочих місць в результаті будівництва та експлуатації транскордонних інфраструктурних проектів [11].

На даний час Агентство НЕПАД здійснює більше 40 програм і проектів, в основному у рамках «Порядку денного на період до 2063 року». Програму «Нове партнерство для розвитку Африки» підтримали такі міжнародні організації, як ООН, ЄС, ВТО, G8 тощо.

Таким чином, прийняття програми НЕПАД стало важливою віхою у переосмисленні перспектив розвитку Африканського континенту у XXI ст. Програма стала інструментом для нових стратегічних завдань розвитку Африки та, безумовно, дієвим механізмом подолання континентом своєї міжнародної периферійності. Як зазначав К. Аннан: «Створенням НЕПАД африканські лідери продемонстрували, що вони вважають політичну і економічну реформу життєво важливою для забезпечення стійкого розвитку. Вони підкреслили значення прав людини, основоположних свобод і демократії. Африканське керівництво більш рішуче налаштоване проти корупції... Міжнародному співтовариству необхідно підтримати ці зусилля...» [3].

Однак, констатуємо той факт, що реалізація цілей програми відбувається досить повільно, не зважаючи на багатомільярдні інвестиції в економіку Африки. За що сьогодні критикують НЕПАД? На думку А. Вада (президент Сенегалу у 2000 – 2012 рр.), «Нове партнерство для розвитку Африки», як і попередні африканські ініціативи, несе у собі загрозу підкорення Африканського континенту західному політичному і економічному впливові. Деякі спеціалісти вважають, що більше зусиль приділяється популяризації програми, а не реалізації реальних проектів. НЕПАД представляє собою альтернативу діяльності Африканського

Союзу в економічній сфері, що впливає на малоефективність реалізації даної програми.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Африка и мир в XXI в. – М.: Ин-т Африки РАН, 2010. – 322 с.
2. Буланакова М.А. Африканский регионализм и международные ресурсы развития Африки в XXI в. // Управленческое консультирование. – 2015. – № 10. – С. 54-64.
3. Выступление Генерального секретаря ООН Кофи Аннана на пленарном заседании высокого уровня для рассмотрения вопроса об оказании поддержки Новому партнерству в интересах развития Африки (НЕПАД) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/sg/annan_messages/2002/a57pv10.shtml
4. Гайдай О.М. Регіональні інтеграційні об'єднання в Африці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/252/15.pdf>
5. Гасім Салах. Африка в сучасній моделі світової економіки: quo vadis? // Ефективна економіка. – 2015. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режиму доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_46
6. Костюнина Г.М. Интеграционные процессы в Африке: история и современность // Российский внешнеэкономический вестник. – 2016. – № 4. – С. 34-50.
7. Приложение к письму Постоянного представителя Южной Африки при Организации Объединенных Наций от 14 августа 2002 года на имя Председателя Генеральной Ассамблеи. Новое партнерство в интересах Африки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/africa/osaa/nepad.pdf>
8. Рощин Г.Е. Африка и международная помощь // Азия и Африка сегодня. – 2012. – № 7. – С. 20-23.
9. Торкунов А., Малыгин А. Современные международные отношения. – М.: Аспект Пресс, 2012. – 688 с.
10. Assessing Regional Integration in Africa V Towards an African Continental Free Trade Area. AU, ECA, ABD, 2014. – P. 95. – Режим доступа: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/trade/TF_JointUNRCsApproach/ECA_RegionalIntegrationInAfrica.pdf
11. NEPAD [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nepad.org>

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЯПОНІЇ

*Олійник Олександр Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-правових дисциплін і менеджменту освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди*

Правова система Японії формувалася протягом багатьох століть. Її зародження сягає 250 р. до н. е., коли на Японських островах діяло неписане право, яке ще не відокремлювалося від традиційних релігійних поглядів синтоїзму – релігії, яка обожнювала окремі предмети природи – сонце, місяць, гори, ріки тощо. У I ст. на островах уже існували численні невеличкі країни, що об'єдналися в IV-V ст. у єдину державу. У період давньої Японії (VII-X ст.) правова система розвивалася під сильним впливом філософських, культурних і юридичних концепцій Китаю. Японія